

DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES ÖLÇEĞİ (DASS-42) LİSE FORMU: TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ*

THE DEPRESSION ANXIETY AND STRESS SCALE (DASS-42) HIGH SCHOOL FORM:
THE VALIDITY AND RELIABILITY OF TURKISH VERSION

Zeynep AKKUŞ ÇUTUK¹ - Mehmet KAYA²

Öz

Bu araştırmanın amacı, Lovibond ve Lovibond (1995) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması Bilgel ve Bayram (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeğinin (DASS-42) lise öğrencileri için psikometrik özelliklerinin belirlenmesidir. Bu amaçla DASS-42, iki farklı lisede öğrenim gören toplam 913 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA sonucunda ki-kare değerinin ($\chi^2=3790.21$, $N=913$, $df=813$, $p=0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksleri değerleri ise RMSEA=.063, CFI=.97, IFI=.97, GFI=.83, AGFI=.82, SRMR=.054 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliliği Cronbach's Alfa Katsayısı ve Madde Toplam Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. DASS-42'nin Cronbach's Alfa İç Tutarlılık Güvenirlilik Katsayısı depresyon için .91, anksiyete için .84, stres için .86 olarak bulunmuştur. Madde-Toplam Korelasyonlarının depresyon için .46-.72, anksiyete için .30-.58, stres için .41-.69 arasında değiştiği saptanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; DASS-42'nin üniversite öğrencileri ile benzer şekilde lise öğrencileri için de geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu anlamda, lise öğrencileri için yapılacak çalışmalarda DASS-42 kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Depresyon, Anksiyete, Stres, Lise Öğrencileri, Geçerlik ve Güvenirlilik

Abstract

The aim of this study is to determine the psychometric features of Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-42), which was adapted to Turkish by Bilgel and Bayram (2010) for university students, developed by Lovibond and Lovibond (1995) for high school students. For this reason, DASS-42 was applied to a total of 913 students in two different high schools. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was performed to construct validity of the scale. The DFA result showed that the chi-square value ($\chi^2 = 3790.21$, $N = 913$, $df = 813$, $p = 0.00$) was significant. The fit index values were RMSEA = .063, CFI = .97, IFI = .97, GFI = .83, AGFI = .82, SRMR = .054. The reliability of the scale was calculated by Cronbach's Alpha Coefficient and Total Item Correlation Coefficient. Cronbach's Alpha Internal Consistency Reliability Coefficient of DASS-42 was; .91 for depression, .84 for anxiety, and .86 for stress. The Total Item Correlations ranged from .46 to .72 for depression, .30 to .58 for anxiety, and .41 to .69 for stress. The results of the study show that DASS-42 is a valid and reliable measurement tool for high school students. Within this context, DASS-42 can be used in studies to be performed for high school students.

Keywords: Depression, Anxiety, Stress, High School Students, Validity and Reliability

* Bu makale, Zeynep Akkuş Çutuk'un "Duygusal Dışavurum Amaçlı Psiko-Eğitim Programının Ergenlerin Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeyine Etkisi" isimli doktora tezinin bir kısmını oluşturmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, zeynepacutuk@trakya.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, mehmetkaya@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında yer alan, fizyolojik, psikolojik, bilişsel vb. birçok alanda değişimin yaşandığı, strese yol açabilen çeşitli zihinsel ve fiziksel sağlık problemlerinin görüldüğü, yaşamın savunmasız dönemlerinden biri olarak kabul edilir (Andrews, Ainley ve Frydenberg, 2004; Thaker ve Verma, 2014). Ergenlik döneminin en belirgin özelliği, hızlı büyüme ve gelişmenin yaşanmasıdır (Yavuzer, 2015). Çocukluk dönemiyle kıyaslandığında, ergenlik de karşılaşılan biyopsikososyal sorunlarda artış meydana gelmektedir (Eskin, 2012). Bu dönemde ergen, vücudunda oluşan değişikliklere uyum sağlamak ve bunlara bağlı ortaya çıkan cinsel dürtülerle başa çıkmak durumundadır. Ergen, bilişsel yetilerinde meydana gelen olgunlaşma sonucunda hem kendisi hem de çevresiyle ilgili yeni değerlendirmeler ve soyutlamalar yapar. Bu dönemin gelişimsel ödevi olarak kimlik gelişimi önem kazanır. Ergen "ben kimim?" sorusuna yanıt bulmaya çabalar. Bu çabalama bazen bocalamalarla sonlanabilir. Sosyal açıdan ergenden beklentiler artar ve bu beklentiler doğrultusunda ergenin sorumluluklar alması gerekir (Alpaslan, 2012). Bu dönemin sonunda ise ergenlerden anne ve babası ile erişkin tipi ilişki kurabilen, sağlıklı ve uzun süreli arkadaşlık ilişkileri olan, bağımsızlığını kazanmış, bireysel değerler sistemini oluşturmuş, mesleki hedeflerini belirlemiş, cinsel kimlik gelişimini tamamlamış, olumlu başa çıkma ve sorun çözme becerilerini kazanmış, yaşadığı toplum içinde sosyal sorumluluklarını yerine getirebilen ve üretken bir erişkin olmaları beklenmektedir (Reif ve Elster, 1998).

Ergenlerin karşılaştıkları bu zorluklarla başa çıkma yetenekleri arasında önemli farklılıklar bulunur. Bazı ergenler, başka insanlar tarafından önemsiz görülebilecek sorunların üstesinden gelmede çok zorlanırlar. Stresle uyumlu bir şekilde başa çıkamadıklarından dolayı bu kişiler, problem davranışlar geliştirebilir ve bu durum ruh sağlığı sorunları yaşama riskini artırır (Seiffge-Krenke, 1995). Çocukluktan erişkinliğe bir geçiş dönemi olan ergenlik döneminde gençler, ruhsal problemler geliştirmek için çok ciddi bir risk altındadırlar (Demirkıran, 2015). Bu dönemde, ruhsal sorunların arttığı ve duygusal iniş çıkışların daha fazla yaşandığı kabul edilmektedir (Eskin, 2012). Ergenlik boyunca, stresli yaşantılar ve başa çıkma biçimleri, birçok psikolojik problemin başlamasında ve devam etmesinde önemli bir rol oynar (Compas, 1998). Gençler, stresli durumlarla uyumlu bir şekilde başa çıkamadığında, somatik belirtiler, panik ataklar, obsesif-kompulsif davranışlar veya otomatikleşen, ritüelleşen ve akıldışı hale gelen davranışlar göstererek parçalanma sürecine girme gibi çok çeşitli patolojik tepkiler gösterebilirler. Buna karşın, bazı ergenler ise hem stresli olaylarla başarılı bir şekilde başa çıkar hem de stresle başa çıkmada kullanabilecekleri yetenek ve kaynakları geliştirme fırsatı bulurlar (Seiffge-Krenke, 1995; Compas, 1998; Haan, 1977 akt. Geldard ve Geldard, 2013).

Depresyon ve anksiyete her yaş grubunda olduğu gibi ergenlik döneminde görülen ruhsal problemler arasında yer alır. Depresyon, duygusal durumla ilgili, bellek ve düşünmeyle ilgili (bilişsel) değişiklikler, ayrıca davranışsal ve bedensel değişiklikler ortaya çıkartan, önemli bir ruhsal hastalıktır (Koroğlu, 2013). Ergenlik öncesi ve ergenlik dönemini ele alan araştırmalar depresyon oranının yaş ile arttığını desteklemektedir (McGee ve diğerleri, 1992). Majör depresyonun 9 yaş öncesinde görülme sıklığı oldukça düşükken, 9-19 yaşlar arasında hızla artmaktadır. Bu durum özellikle kızlarda daha belirgindir (Lewinsohn ve diğerleri, 1994; Matos ve diğerleri, 2003). Matos ve diğerleri (2003), 10. sınıftaki ergenlerin (16-17 yaş) 8. sınıftaki ergenlere göre depresyon düzeyinin daha fazla olduğunu, 6. sınıftaki ergenlerde (10-13 yaş arası) daha az depresyon belirtileri olduğunu bulmuşlardır. Depresyon görülme sıklığı okul öncesi çocuklarda binde 3, okul çağındaki çocuklarda ergenliğe kadar binde 4 ile 30, ergenlerde binde 4 ile 64'tür (Tan, 2014).

Anksiyete ise kötü bir haber alacakmış, bir felaket olacakmış gibi nedeni belli olmayan bir sıkıntı, bir endişe duygusu olarak tanımlanır (Öztürk ve Uluşahin, 2015). Anksiyete bozukluklarının ergenler arasında en yaygın psikiyatrik bozukluk olduğu bulunmuştur. Yaşları 14-16 arasında değişen ergenler arasında anksiyete bozukluklarının yaygınlığının araştırıldığı bir çalışmada, ergenlerin %17'sinin bir ya da daha fazla anksiyete tanı kriterini karşıladığı, %8,7'sinde ise anksiyete bozukluğu olduğu bulunmuştur (Kashani ve Orvaschel, 1988). Ergenlik dönemi, hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan önemli değişimlerle birlikte ergenin, özellikle gelişmekte olan kaygı bozukluğu belirtilerine karşı da savunmasız olduğu bir zaman dilimidir. Bu dönem sıklıkla kendisi ve diğerleri, gelişimsel kaygılar ve kişiler arası ilişkilere ilişkin gelecek düşünceler açısından bir sahne kurmaktadır ve tüm bunlar kaygının gelişmesi açısından önemli olan faktörlerdir (Grant, 2013).

Depresyon ve anksiyetenin genellikle kavramsal düzeyde farklı olduğu kabul edilmesine karşın anketler ve klinik değerlendirmeler yoluyla yapılan ölçümler, yüksek oranda birbiriyle örtüştüğünü göstermektedir (Clark ve Watson, 1991). Anksiyete bozukluklarının genellikle depresif bozukluklarla eş zamanlı olduğu (Manassis ve Monga, 2001), daha sonraki depresyonu etkileyebileceği (Silberg, Rutter ve Eaves, 2001), gelişimi, yaygınlığı ve ilişki açısından birçok benzerlikleri bulunduğu saptanmıştır. Stresli yaşam olayları da bu olumsuz duygusal durumları etkilemekte, depresyon ve anksiyetenin artmasına yol açmaktadır (Lovibond ve Lovibond, 1995). Krumrie, Newton ve Kim (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, erkek öğrencilerin %6'sı ve kadın öğrencilerin %11'inde hem depresyon hem de anksiyete bozukluğunun olduğu bulunmuştur. Anksiyete ve depresyon, akademik başarı, okuldaki davranışlar ve sosyal ilişkiler gibi psikososyal işlevin çoğu alanlarını olumsuz biçimde etkiler. Anksiyete ve depresyon belirtileri olan ergenler, daha düşük psikososyal işlevler, daha fazla stres ve bu belirtileri olmayan ergenlere göre daha az sosyal destek ile karakterize edilir (Derdikman-Eiron ve diğerleri, 2012; Nilsen, Eisemann ve Kvernmo, 2013).

Ergenlik de önemli etkileri olan, yetişkinlikteki birçok ruhsal bozukluğu öngören ve genellikle kronik veya nükseden bir hastalığın habercisi olan depresyon ve anksiyeteyi bu dönemde belirlemek daha da önemli hale gelmektedir. Ülkemizde depresyon ve anksiyeteyi ölçmede yaygın olarak kullanılan birçok ölçme aracı bulunmaktadır (Beck Depresyon Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği, Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HAM-D), Montgomery Asberg Depresyon Ölçeği, Zung Depresyon Ölçeği, Çok Yönlü Depresyon Envanteri vb). Ancak bu ölçme araçları içerisinde depresyon, anksiyete ve stresi bütünüyle ölçen, Lovibond ve Lovibond (1995) tarafından geliştirilen, Türkiye'de Bilgel ve Bayram (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan, Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği (DASS-42) bulunmaktadır. Bu çalışmada üniversite öğrencileri üzerinde Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan DASS-42'nin lise öğrencileri üzerindeki psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği (DASS-42)'nin lise öğrencileri üzerinde psikometrik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. DASS-42, Lovibond ve Lovibond (1995) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlaması Bilgel ve Bayram (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 14 maddesi depresyon, 14 maddesi anksiyete ve 14 maddesi stres olmak üzere toplam 42 maddeden oluşmaktadır. Depresyon maddeleri (3, 5, 10, 13, 16, 17, 21, 24, 26, 31, 34, 37, 38, 42) hoşnutsuzluk, çaresizlik, değersizlik, ilgi kaybı ve düşük enerji düzeyini ölçmektedir. Anksiyete maddeleri (2, 4, 7, 9, 15, 19, 20, 23, 25, 28,

30, 36, 40, 41) bireyin otonomik uyarılmışlık, durumsal anksiyete, öznel anksiyete ve kas tepkisi düzeyini değerlendirmektedir. Stres maddeleri (1, 6, 8, 11, 12, 14, 18, 22, 27, 29, 32, 33, 35, 39) ise rahatlama güçlüğü, sinir uyarımı, kolay üzülme ve sıkılma, rahatsızlık, aşırı tepki verme ve tahammülsüzlük belirtilerinin düzeyini ölçmektedir. Ölçek, dört basamaklı Likert tipi bir ölçektir ve maddeler 0 ile 3 arasında (0=bana hiç uygun değil, 1=bana biraz uygun, 2=bana genellikle uygun, 3=bana tamamen uygun) değerlendirilmektedir. Ölçeğin toplam puanları her alt boyut için 0 ile 42 arasında değişmektedir. Ölçekte depresyon, anksiyete ve stres normal, hafif, orta, ileri ve çok ileri olmak üzere 5 kategoriyle ifade edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiş ve sonucunda faktör yüklerinin, depresyon alt boyutu için .36 ile .80, anksiyete ölçeği için .31 ile .64 ve stres ölçeği için .40 ile .76 arasında değiştiği bulunmuştur. Faktörler arasındaki ilişkilere bakıldığında ise depresyon ile anksiyete arasındaki ilişki $r=.38$, anksiyete ile stres arasındaki ilişki $r=.46$ ve depresyon ile stres arasındaki ilişki $r=.54$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin uyum geçerliğini değerlendirmek için Beck Depresyon Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri kullanılmış, ölçeğin her iki ölçekle yüksek düzeyde ilişkili (Beck Depresyon Envanteri ile .74 ve Beck Anksiyete Envanteri ile .81) olduğu görülmüştür. DASS-42'nin cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayıları depresyon için .96, anksiyete için .89 ve stres için .93 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test çalışmasında ise ölçeğin sekiz hafta arayla örnekleme tekrar dağıtılması sonucunda belirlenen test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı .48 olarak bulunmuştur (Lovibond ve Lovibond, 1995).

Ölçeğin Türkçe formu için yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde toplam varyansın %44'ünü açıklayan 3 faktörlü bir ölçme aracı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde RMSEA (Root Mean Square Error of Appreciation)= .08, GFI (Goodness of Fit Index)= .79 ve CFI (Comparative Fit Index)= .75 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapısal özellikleri daha önce Türkçeye uyarlanmış, geçerliliği ve güvenilirliği belirlenmiş olan ve sık kullanılan Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği (HAD) ile sınanmıştır. Depresyon, Anksiyete ve Stres ölçeğinin depresyon boyutunun Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeğinin depresyon boyutuyla .64 ve ölçeğin anksiyete boyutunun Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeğinin anksiyete boyutuyla .58 düzeyinde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ölçeğin stres boyutu ise hem Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeğinin depresyon boyutuyla hem de anksiyete boyutuyla (sırasıyla .45 ve .59) orta düzeyde korelasyon göstermiştir. DASS-42'nin Türkçe formu için Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayıları depresyon için .92, anksiyete için .86 ve stres için .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları ise depresyon için .48-.70, anksiyete için .33-.59 ve stres için .43-.70 olarak hesaplanmıştır (Bilgel ve Bayram, 2010).

2.3 Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2014-2015 öğretim yılında Anadolu Teknik Lisesi ile Anadolu Lisesinde öğrenim gören 502'si (%55) erkek, 411'i (%45) kadın olmak üzere toplam 913 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

2.4 İşlem

Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeğinin (DASS-42) lise öğrencileri için psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla Peter Lovibond ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin kullanımına ilişkin gerekli izin alınmıştır. Ölçeği lise öğrencileri üzerinde uygulamak amacıyla ilk önce İl Milli Eğitim Müdürlüğünden onay alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı okullar, random (küme) örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Uygulamaya başlanmadan önce ilgili okulların yetkilileri ile görüşülerek araştırmanın yapılması için uygun gün belirlenmiştir.

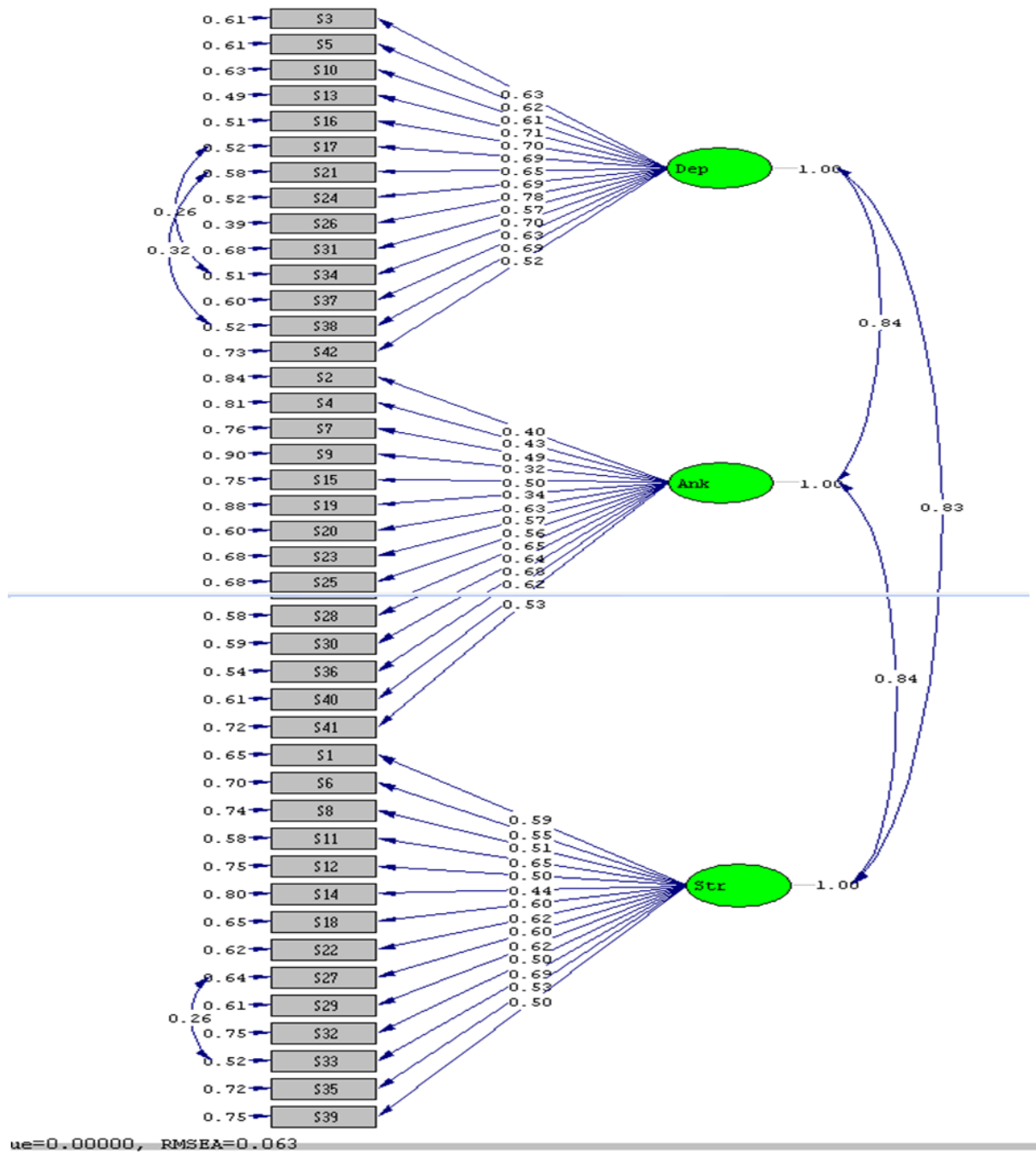
Ölçek, belirlenen günde okulda bulunan bütün öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama sürecinde eksik ve özensiz doldurulan formlar belirlenip, uygulama sonrası bu formlar araştırmadan çıkarılmış olup araştırma kapsamına dahil edilen öğrenci sayısı toplam 913'tür. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 ve LISREL 8.8 paket programları kullanılmıştır.

Yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. AFA çok sayıda değişkenden (maddeden) bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara ulaşmayı hedefler (Büyüköztürk, 2004). DFA ise kuramsal bir temele dayanarak çeşitli değişkenlerden oluşturulan faktörlerin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmek için yapılır. Yani DFA'da önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece doğrulandığı incelenmektedir. DFA'da sınanan modelin yeterliğinin belirlenmesi amacıyla bazı uyum indeksleri kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2004). DFA için çoklu uyum indeks değerleri kullanılmış ve Ki-kare uyum testi (Chi-Square Goodness), Uyum İyiliği İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normleştirilmiş Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), Göreli Uyum İndeksi (Relative Fit Index, RFI), Fazlalık Uyum İndeksi (Incremental Fit Index, IFI), Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residuals, RMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) uyum indeksleri incelenmiştir. Uyum indekslerinde genelde olduğu gibi GFI, CFI, NFI, RFI ve IFI için $> .90$, RMSEA ve RMR için $< .05$ ölçüt olarak alınmıştır (Şimşek, 2007).

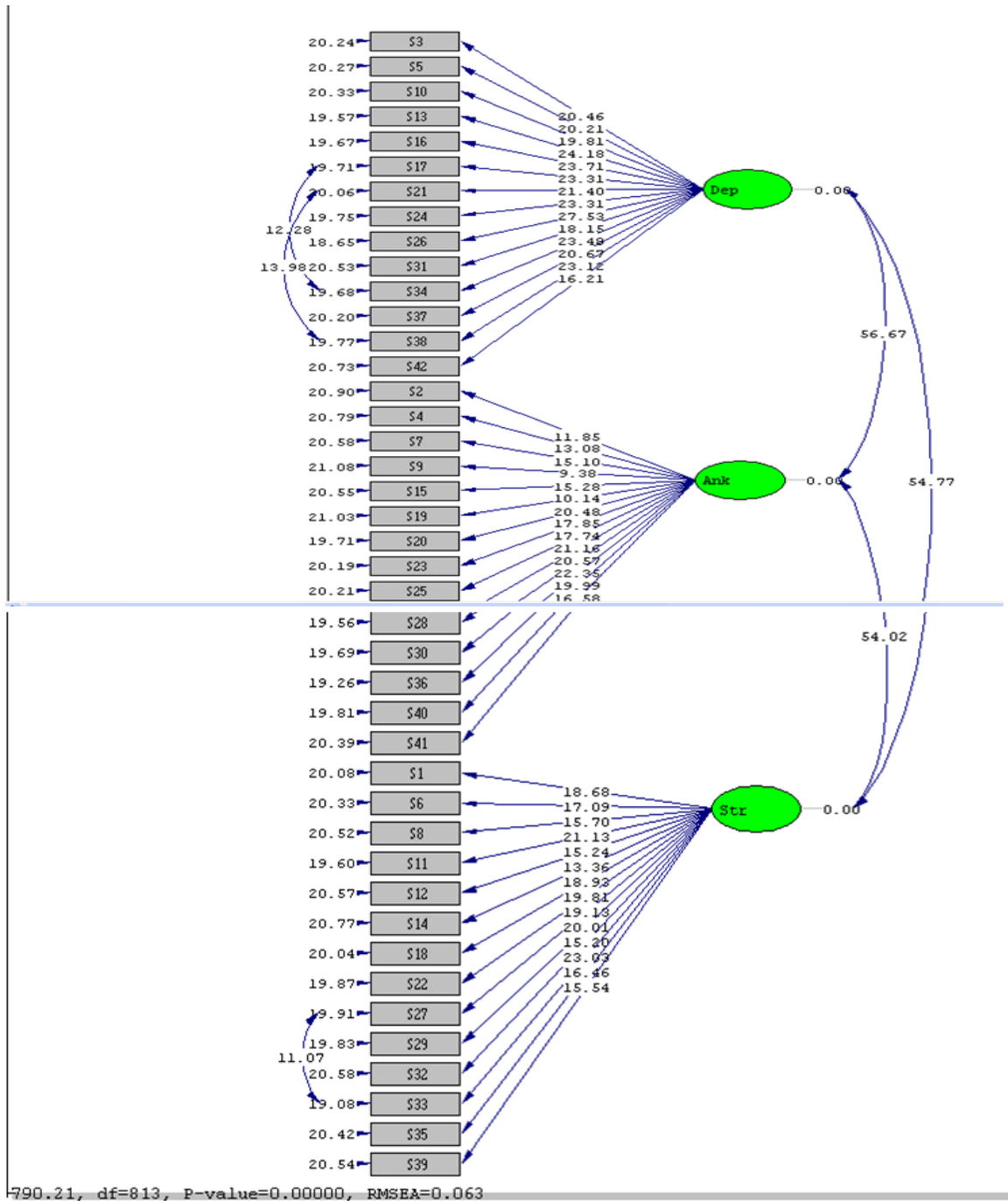
3. BULGULAR

Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği (DASS-42)'nin Geçerliği:

DASS-42'nin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Bu araştırmada, DFA sonucunda ki-kare değerinin ($\chi^2=3790.21$, $N=913$, $df=813$, $p=0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksleri değerleri ise $RMSEA=.063$, $CFI=.97$, $IFI=.97$, $GFI=.83$, $AGFI=.82$, $SRMR=.054$ olarak bulunmuştur. Analizler sonucunda ölçeğin yeterli uyum değerlerine sahip olduğu ve DASS-42'nin geçerli bir araç olduğu görülmektedir. Modele ilişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir. Ayrıca, araştırmada faktörler ve maddeler arasındaki t değerlerine de bakılmış ve Şekil 2'de gösterilmiştir. Söz konusu model içerisinde, bütün maddelerin kurgulanan ve test edilen modelle uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1. Modele İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Şekil 2. Faktörler ve Maddeler Arasındaki t Değerleri

Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği (DASS-42)'nin Güvenirliği:

Yapılan analizler sonucunda; DASS-42'nin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı depresyon için .91, anksiyete için .84, stres için .86 olarak bulunmuştur. Bulgular, madde-toplam korelasyonlarının depresyon için .46-.72, anksiyete için .30-.58, stres için .41-.69 arasında değiştiğini göstermiştir. Ölçeğin madde toplam korelasyonları aşağıda yer alan Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. DASS-42'nin Madde Toplam Korelasyonları

	Maddeler	Madde Toplam Korelasyonları
Depresyon	M3	.591
	M5	.578
	M10	.596
	M13	.634
	M16	.671
	M17	.689
	M21	.676
	M24	.654
	M26	.720
	M31	.558
	M34	.694
	M37	.633
	M38	.711
	M42	.463
Anksiyete	M2	.384
	M4	.445
	M7	.455
	M9	.304
	M15	.477
	M19	.338
	M20	.551
	M23	.563
	M25	.551
	M28	.558
	M30	.541
M36	.589	
M40	.536	
M41	.518	
Stres	M1	.512
	M6	.544
	M8	.414
	M11	.577
	M12	.495
	M14	.424
	M18	.549
	M22	.506
	M27	.647
	M29	.612
	M32	.474
M33	.693	
M35	.500	
M39	.435	

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, özgün formu İngilizce olan, üniversite öğrencileri üzerinde Türk kültürüne uyarlanan DASS-42'nin lise formunun geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA'da elde edilen değerlere ilişkin olarak literatürde; X^2 değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen oranın iki veya altında olması modelin iyi bir model olduğunu, beş veya daha altında bir değer olması ise modelin kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğunu göstermektedir. RFI, CFI, NFI, NNFI ve IFI için kabul edilebilir uyum için $\geq .90$ ve mükemmel uyum için $\geq .95$ olması gerektiği, GFI ve AGFI için kabul edilebilir uyum için $\geq .85$ ve mükemmel uyum için $\geq .90$ olması gerektiği ve RMR, REMSEA VE SRMR için kabul edilebilir uyum için $\leq .08$ ve mükemmel uyum için $\leq .50$ olması gerektiğini ileri sürülmektedirler (Hu ve Bentler, 1999; Marcoulides ve Schumacher, 2001; Schumacher ve Lomax, 2004; Şimşek, 2007). Buna göre, DFA sonucunda ki-kare değerinin ($\chi^2=3790.21$, $N=913$, $df=813$, $p=0.00$) anlamlı olduğu, uyum indeksleri değerlerinin ise (RMSEA=.063, CFI=.97, IFI=.97, GFI=.83, AGFI=.82, SRMR=.054) yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach's Alpha Katsayısı ve madde toplam korelasyonu ile test edilmiştir. Ölçek çalışmalarında Cronbach's Alpha değerinin en az .70 ve üzeri olması gerektiği kabul edildiğinden (Seçer, 2015), depresyon için .91, anksiyete için .84 ve stres için .86 olan iç tutarlılık düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir. Madde-toplam korelasyonu bakımından .30 ve daha yüksek olan maddelerin, ölçülen nitelik açısından bireyleri iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2015) dikkate alındığında, depresyon için .46-.72, anksiyete için .30-.58, stres için .41-.69 arasında olan madde-toplam korelasyonların, yeterli olduğu değerlendirilebilir.

DASS-42'den elde edilen bu bulguların; hem ölçeği geliştiren Lovibond ve Lovibond'un (1995) hem de Türkçe'ye uyarlamasını yapan Bilgel ve Bayram'ın (2010) elde ettiği bulgular ile tutarlı olduğu görülmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; DASS-42'nin üniversite öğrencileri ile benzer şekilde lise öğrencileri için de geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu anlamda, lise öğrencileri için yapılacak çalışmalarda DASS-42 kullanılabilir. DASS-42'nin ölçme gücünün geliştirilmesi kapsamında, ileri çalışmaların yapılmasının ölçeğe önemli katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alpaslan, A. H. (2012). Ergen ruh sağlığı ve spor. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 13,181-185.
- Andrews, M., Ainley, M. ve Frydenberg, E. (2004). Adolescent engagement with problem solving tasks: the role of coping style. *Self-efficacy, and Emotions, Paper Presented at the AARE International Conference*.
- Bilgel, N. ve Bayram, N. (2010). Turkish version of the depression anxiety stress scale (DASS- 42): psychometric properties. *Archives of Neuropsychiatry*, 47: 118-26.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (Genişletilmiş 21. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, L. A. ve Watson, D. (1991). Theoretical and Empirical Issues in Differentiating Depression from Anxiety. *Psychosocial Aspects of Mood Disorders*. In J. Becker ve A. Kleinman (Editörler). s. 39-65. Hillsdale, N J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Compas, B. E. (1998). An agenda for coping research and theory: basic and applied developmental issues. *International Journal of Behavioral Development*, 22 (2), 231-237.

- Demirkıran, F. (2015). Ergenlik dönemi ruhsal sorunları ve çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Hemşireliği*, 1(2).
- Derdikman-Eiron, R., Indredavik, M. S., Bakken, I. J., Bratberg, G. H., Hjemdal, O., ve Colton, M. (2012). Gender differences in psychosocial functioning of adolescents with symptoms of anxiety and depression: longitudinal findings from the nord-trondelag health study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 47(11), 1855-1863.
- Eskin, M. (2012). *İntihar*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Geldard, K. ve Geldard, D. (2013). *Ergenler ve Gençlerle Psikolojik Danışma* (Çev. Ed. M. Pişkin). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Grant, D. M. (2013). Anxiety in Adolescence. *Handbook of Adolescent Health Psychology*. In W. T. O'Donohue, L. T. Benuto, L. W. Tolle (Editörler). s. 507-519. New York: Springer Science and Business Media.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structural analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 55-65.
- Lewinsohn, P. M., Clarke, G. N., Seeley, J. R. ve Rohde, P. (1994). Major depression in community adolescents: age at onset, episode duration, and time to recurrence. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 33(6), 809-18.
- Lovibond, P. F. ve Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: comparison of the depression anxiety stress scales (DASS) with the beck depression and anxiety inventories. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 335-342.
- Kashani, J. H. ve Orvaschel, H. (1988). Anxiety disorders in mid-adolescence: A community sample. *American Journal of Psychiatry*, 145, 960-964.
- Krumrie, E. J., Newton, F. B. ve Kim, E. (2010). A multi-institution look at college students seeking counseling: nature and severity of concerns. *Journal of College Student Psychotherapy*, 24, 261-283.
- Koroğlu, E. (2013). *Psikiyatri Başvuru El Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Manassis, K. ve Monga, S. (2001). A therapeutic approach to children and adolescents with anxiety disorders and associated comorbid conditions. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 40,115-117.
- Marcoulides, G. ve Schumacher, R. (2001). *New Developments And Techniques In Structural Equation Modeling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Matos, M. G., Barrett, P., Dadds, M. ve Shortt, A. (2003). Anxiety, depression, and peer relationships during adolescence: results from the portuguese national health behaviour in school-aged children survey. *European Journal of Psychology of Education*, 18(1), 3-14.
- McGee, R., Feehan, M., Williams S. ve Anderson J. (1992). DSM-III disorders from age 11 to age 15 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 31, 50-9.
- Nilsen, T. S., Eisemann, M. ve Kvernmo, S. (2013). Predictors and moderators of outcome in child and adolescent anxiety and depression: a systematic review of psychological treatment studies. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(2), 69-87.

- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, N. A. (2015). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Reif, C. J. ve Elster, A. B. (1998). Adolescent preventive services. *Adolescent Medicine*, 25, 119.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seiffge-Krenke, I. (1995) *Stress, Coping, and Relationships in Adolescence*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Schumacher, R. ve Lomax, R. (2004). *A Beginner's Guide To Structural Equation Modelling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Silberg, J. L., Rutter, M. ve Eaves, L. (2001). Genetic and environmental influences on the temporal association between earlier anxiety and later depression in girls. *Biological Psychiatry*, 49 (12), 1040-1049.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*, Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Tan, O. (2014). *Depresyon*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Thaker, R. ve Verma, A. (2014). A study of perceived stress and coping styles among mid adolescents. *National Journal of Physiology, Pharmacy & Pharmacology*, 4(1), 25-28.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.